

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Rodak

Sędziowie: SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

SSA Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: Sekretarz sądowy Aleksandra Białecka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 maja 2019 r. w Ł.

sprawy M. B. oraz S. B. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

o składki na ubezpieczenia społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 28 marca 2018 r. sygn. akt IV U 420/17

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołania;

2. zasądza na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. od M. B. kwotę 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych a od S. B. (1) kwotę 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt IIIAUa 721/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 maja 2017 r., Nr RED- (...) -AB/46, Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił M. B., (...) s.c. z siedzibą w Z., umorzenia należności z tytułu składek na: ubezpieczenia społeczne za okres od marca 2007 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 20.030,47 zł, na ubezpieczenie zdrowotne za okres od marca 2007 r. do grudnia 2007 r., za marzec 2008 r., od maja 2008 do czerwca 2008 r., od sierpnia 2008 do września 2008, od grudnia 2008 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 4.637,16 zł i na Fundusz Pracy za marzec 2007 r., od czerwca 2007 r. do marca 2008 r., od czerwca 2008 do lipca 2008 r., od września 2008 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 1266,30 zł.

Decyzją z dnia 4 maja 2017 r., Nr RED- (...) -AB/47, Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił S. B. (1), (...) s.c. z siedzibą w Z., umorzenia należności z tytułu składek na: ubezpieczenia społeczne za okres od stycznia 2004 do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 59.233,21 zł, na ubezpieczenie zdrowotne za okres od stycznia 2005 do grudnia 2007, za marzec 2008 r., od maja 2008 r. do czerwca 2008 r., od sierpnia 2008 r. do września 2008 r., od grudnia 2008 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 13.288,33 zł i na Fundusz Pracy za okres od stycznia 2004 r. do października

2005 r., od grudnia 2005 r. do stycznia 2006 r., za lipiec 2006 r., marzec 2007 r., od czerwca 2007 r. do marca 2008 r., od czerwca 2008 r. do lipca 2008 r., od września 2008 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 2.911,62 zł.

Kwestionując odmowy umorzenia przez ZUS należności z tytułu składek, M. B. oraz S. B. (1) złożyli odwołania wskazując, że należności niepodlegające umorzeniu są przez nich spłacane w formie układu ratalnego. Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołań argumentując, że z dniem 24 marca 2017 r. upłynął termin 12. miesięcy na uregulowanie należności niepodlegających umorzeniu, czemu skarżący nie sprościli.

Sąd Okręgowy w Sieradzu wyrokiem z dnia 28 marca 2018 r. zmienił zaskarżone decyzje i stwierdził brak podstaw do odmowy umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za okresy wskazane w decyzjach (pkt 1 i 2) oraz orzekł o kosztach postępowania (pkt 3 i 4).

Sąd Okręgowy ustalił, że pismem z dnia 30 października 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadomił wspólników (...) s.c. z siedzibą w Ł. S. B. (1) oraz M. B. o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie przeniesienia odpowiedzialności na wspólników spółki za jej zobowiązania obejmujące należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne.

Decyzjami z dnia 30 grudnia 2014 r., Nr (...) i nr (...), skierowanymi do S. B. (1) oraz M. B., ZUS II Oddział w Ł., orzekł o solidarnej odpowiedzialności wspólników spółki cywilnej (...), S. B. (1) za zaległości z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz FP i FGŚP za okresy wskazane w decyzjach oraz przeniósł odpowiedzialność za zaległe należności z tytułu składek, obciążające spółkę cywilną (...), S. B. (1), na byłych wspólników S. B. (1) i M. B.. Odbiór decyzji wspólnicy pokwitowali w dniu 5 stycznia 2015 r.

W dniu 15 stycznia 2015 r. S. B. (1) i M. B. złożyli odrębne wnioski o umorzenie należności na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2012 r., zwanej ustawą abolicyjną, wskazując jako przedmiot żądania całość zadłużenia za okres objęty ustawą.

W dniu 15 stycznia 2015 r. S. B. (1) i M. B. złożyli również wniosek o rozłożenie na raty całości zadłużenia z tytułu składek na koncie (...) s.c., NIP (...), na podstawie tejże ustawy.

Także w dniu 15 stycznia 2015 r., M. B., jako wspólnik (...) s.c., złożył wniosek o umorzenie należności na podstawie ustawy abolicyjnej, wskazując jako przedmiot żądania całość zadłużenia za okres objęty ustawą - na indywidualny NIP (...). M. B. zwrócił się o rozłożenie na raty całości zadłużenia z tytułu składek na koncie indywidualnym NIP (...). Wniosek o rozłożenie na raty całości zadłużenia z tytułu składek na koncie indywidualnym NIP (...) złożył także S. B. (1).

W dniu 20 stycznia 2015 r., pracownik ZUS Wydziału RKS (...) przesłała do J. R. informację email'em, że w chwili obecnej nie można określić należności niepodlegających umorzeniu, które będą podlegały do spłaty w układzie ratalnym.

Decyzjami z dnia 30 stycznia 2015 r., Nr: RED- (...) -AB i RED- (...) -AB, organ rentowy odmówił S. B. (1) i M. B. wszczęcia postępowania w przedmiocie wniosku o umorzenie należności z tytułu składek za okres objęty ustawą, wynikających z decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności z dnia 30 grudnia 2014 r., z uwagi na nieprawomocność decyzji o przeniesieniu na wspólników odpowiedzialności za zobowiązania spółki cywilnej (...).

W dniu 27 lutego 2015 r. M. B. zwrócił się do ZUS o rozłożenie na raty należności niepodlegających umorzeniu w ramach abolicji.

W związku z informacją o uregulowaniu przez M. B. należnych kosztów, pracownik ZUS Wydziału RED J. R. w dniu 4 marca 2015 r. zwróciła się o aktualizację informacji o stanach należności.

W związku ze wznowieniem postępowania, decyzjami warunkowymi z DNIA 19 lutego 2016 r., nr RED– (...)–AB i nr RED– (...)–AB, ZUS II Oddział w Ł. określił S. B. (1) i M. B., (...) s.c. z siedzibą w Z., że według stanu na dzień 15 stycznia 2015 r. umorzeniu będą podlegały:

- S. B. (1) - należności tytułu składek na: ubezpieczenia społeczne za okres od stycznia 2004 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 59.233,21 zł, ubezpieczenie zdrowotne za okres od stycznia 2005 r. do grudnia 2007 r., za marzec 2008 r., od maja 2008 r. do czerwca 2008 r., od sierpnia 2008 r. do września 2008 r., od grudnia 2008 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 13.288,33 zł, na Fundusz Pracy za okres od stycznia 2004 r. do października 2005 r., od grudnia 2005 r. do stycznia 2006 r., za lipiec 2006 r., za marzec 2007 r., od czerwca 2007 r. do marca 2008 r., od czerwca 2008 r. do lipca 2008 r., od września 2008 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 2.911,62 zł;

- M. B. - należności tytułu składek na: ubezpieczenia społeczne za okres od marca 2007 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 20.030,47 zł, na ubezpieczenie zdrowotne za okres od marca 2007 r. do grudnia 2007, za marzec 2008 r., od maja 2008 r. do czerwca 2008 r., od sierpnia 2008 r. do września 2008 r., od grudnia 2008 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 4.637,16 zł, na Fundusz Pracy za okres marzec 2007 r., od czerwca 2007 r. do marca 2008 r., od czerwca 2008 r. do lipca 2008 r., od września 2008 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 1266,30 zł.

Odbiór decyzji wspólnicy potwierdzili w dniu 23 lutego 2016 r.

Z dalszych ustaleń wynika, że w dniu 27 lutego 2015 r. S. B. (1) i M. B. złożyli kolejny raz odrębne wnioski o umorzenie należności na podstawie ustawy abolicyjnej, wskazując jako przedmiot żądania całość zadłużenia za okres objęty ustawą na podstawie decyzji z 30 grudnia 2014 r. o przeniesieniu na nich odpowiedzialności za zobowiązania płatnika składek (...) s.c.

Pismem z 17 marca 2015 r. organ rentowy poinformował wspólników o wyrażeniu zgody na rozłożenie należności z tytułu składek na 96 rat oraz że warunkiem zawarcia umowy jest uregulowanie należności niepodlegających uldze, nie później niż w ciągu trzech miesięcy od daty otrzymania zawiadomienia. Odbiór zawiadomienia potwierdzono w dniu 19 marca 2015 r. Kolejnym pismem z dnia 25 marca 2015 r. organ rentowy poinformował S. B. (1) i M. B. o wyrażeniu zgody na rozłożenie należności na 48 rat.

W dniu 18 marca 2015 r. pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. reprezentowanym przez starszego inspektora J. R., a dłużnikiem S. B. (1), oznaczonym NIP (...), została zawarta umowa o rozłożenie na raty należności z tytułu składek w ogólnej kwocie 34.169,89 zł, obejmująca zadłużenie od listopada 2011 r. do grudnia 2014 r. W dniu 18 marca 2015 r. pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. a dłużnikiem S. B. (1), oznaczonym NIP: (...), została zawarta umowa o rozłożenie na raty należności z tytułu składek w ogólnej kwocie 34.169,89 zł, obejmująca zadłużenie za okres od listopada 2011 r. do grudnia 2014 r.

Natomiast w dniu 27 marca 2015 r. pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. a dłużnikiem M. B., oznaczonym identyfikatorami NIP: (...), PESEL (...), została zawarta umowa o rozłożenie na raty należności z tytułu składek w ogólnej kwocie 39.718,35 zł, obejmująca zadłużenie za okres od listopada 2011 r. do grudnia 2014 r.

Sąd ustalił, że składając wnioski o rozłożenie na raty należności niepodlegających umorzeniu na podstawie ustawy abolicyjnej wspólnicy byli przekonani, że należności objęte układem ratalnym dotyczą wszystkich należności składkowych. Pracownik ZUS informował ich o obowiązku uregulowania kosztów egzekucyjnych w terminie 12 miesięcy od podpisania umów o układ ratalny. Wnioskodawcy uregulowali koszty egzekucyjne. Wspólnicy nie byli informowani, że posiadają jakikolwiek dług, poza długiem wynikającym z umowy ratalnej, który regulują na bieżąco.

W dniu 29 czerwca 2015 r. organ rentowy poinformował wspólników (...) s.c. o nieudzieleniu ulgi, z uwagi na nieopłacenie należności niepodlegających uldze, tj. kwoty odpowiadającej wysokości składki na ubezpieczenie emerytalne oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne wraz z odsetkami za zwłokę za zatrudnionych pracowników.

Pismami z 19 listopada 2015 r. organ rentowy zawiadomił S. B. (2) i M. B. o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie wniosków z 15 stycznia 2015 r. o umorzenie należności z tytułu składek.

Decyzjami z 19 listopada 2015 r., Nr RED- (...) -AB, Nr RED- (...) -AB, skierowanymi do współników (...) s.c. organ rentowy umorzył jako bezprzedmiotowe postępowanie administracyjne w sprawie o umorzenie należności, wszczęte na wniosek z dnia 27 lutego 2015 r.

Pismem z dnia 5 lutego 2016 r. organ rentowy zawiadomił S. B. (1), że w związku ze zmianą stanu należności z tytułu składek na dzień zawarcia umowy, został sporządzony aneks nr (...) do umowy nr (...) z dnia 18 marca 2015 r. o rozłożenie na raty należności z tytułu składek, zobowiązując do podpisania aneksu do umowy ratalnej. W dniu 15 lutego 2016 r. S. B. (1) podpisał aneks nr (...) do umowy Nr (...) z harmonogramem spłat.

Pismami z dnia 26 stycznia 2017 r. skierowanymi do obu współników ZUS poinformował, że spłata należności z tytułu składek nieobjętych postępowaniem o umorzenie powinna nastąpić w terminie 12. miesięcy od uprawomocnienia się decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do dnia wpłaty włącznie, oraz że warunkiem umorzenia należności za okres od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 2009 r. jest opłacenie wszystkich niepodlegających umorzeniu należności z tytułu nieopłaconych składek, niezależnie od faktu czy osoba występująca z wnioskiem o umorzenie prowadziła jedną czy kilka pozarolniczych działalności. Poinformowano też, że termin niepodlegających umorzeniu kosztów egzekucyjnych należnych dyrektorowi ZUS, naczelnikowi US lub komornikowi sądowemu upłynie po 12. miesiącach od uprawomocnienia się decyzji o warunkach umorzenia. W celu uzyskania informacji w powyższym zakresie należy skontaktować się z właściwym organem egzekucyjnym.

W ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołania są zasadne. Sąd wskazał, że z przepisu art. 1 ust. 10 ustawy z 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, zwanej abolicyjną, wynika, że warunkiem umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust. 13 pkt 1, niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust. 2, oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału ZUS, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

W myśl art. 1 ust. 11 ustawy, niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust. 10, podlegają spłacie w terminie 12. miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 8. W przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 8, niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczone termin ich płatności, warunek, o którym mowa w ust. 10, uważa się za spełniony po ich opłaceniu (ust. 12).

Odwołując się do orzecznictwa sądów apelacyjnych Sąd Okręgowy podniósł, że przepis art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, określający warunki umorzenia wymaga skonkretyzowania warunku przez wskazanie kwot należności przypadających do spłaty na datę wniosku i określenia wszystkich warunków, jakie musi spełnić ubezpieczony aby w przyszłości uzyskać decyzję o umorzeniu należności, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych, które nie są i nie mogą być znane w dacie wydawania decyzji warunkowej. Nie oznacza to jednak, że organ nie ma obowiązku ich wskazania przed podjęciem negatywnej decyzji. Treść mających zastosowanie w postępowaniu przed organem przepisów art. 8 i art. 9 k.p.a. wyklucza możliwość akceptacji działań, które uzależniają spełnienie warunku od zdarzeń niezależnych od zobowiązanego i stanowią swego rodzaju pułapkę zastawianą na uczestnika postępowania. Ocena prawidłowości decyzji odmawiającej umorzenia należności, wydanej na podstawie art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy, powinna być każdorazowo dokonywana z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności danej sprawy, w tym informacji faktycznie udzielanych przez organ rentowy oraz zachowania przez płatnika miary należytej staranności w działaniach

zmierzających do wywiązania się z obowiązku uregulowania należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12. miesięcy od uprawomocnienia się decyzji warunkowej.

Dalej Sąd Okręgowy podniósł, że istota niniejszej sprawy sprowadzała się do ustalenia, czy w prowadzonym przez organ rentowy postępowaniu w stosunku do (...) s.c. S. B. (1) i M. B., dotyczącym należności z tytułu składek, wspólnicy mieli świadomość istnienia należności niepodlegających umorzeniu, spłaceniu których warunkuje umorzenie należności w trybie ustawy abolicyjnej. Zdaniem Sądu, w świetle materiału dowodowego zgromadzonego w rozpoznawanej sprawie niniejszej nie było podstaw do odmowy umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i FP za okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach.

Po wydaniu przez ZUS decyzji z dnia 30 grudnia 2014 r. o przeniesieniu na współników odpowiedzialności za zobowiązania spółki (...) złożyli w ZUS wnioski o umorzenie należności na podstawie ustawy z 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek, wskazując jako przedmiot żądania całość zadłużenia na koncie (...) s.c. za okres objęty ustawą oraz wnioski o rozłożenie na raty należności niepodlegających umorzeniu. Po uzyskaniu od pracownika ZUS informacji, że warunkiem zawarcia układu ratalnego oraz umorzenia należności jest opłacenie kosztów egzekucyjnych i opłat, opłacili koszty egzekucyjne oraz opłaty. Zamiarem odwołujących była spłata wszystkich zobowiązań wobec ZUS. Wspólnicy byli przekonani, że należności objęte decyzją o przeniesieniu odpowiedzialności będą w przyszłości objęte abolicją, nie posiadali wiedzy i nie byli informowani przez ZUS o istnieniu zadłużenia. ZUS nie poinformował, w jakiej konkretnie wysokości istnieje zadłużenie warunkujące umorzenie składek w trybie w/w ustawy abolicyjnej.

Z tych względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone decyzje i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punktach 1 i 2 sentencji wyroku. O kosztach postępowania Sąd pierwszej instancji orzekł w oparciu o przepis art. 98 k.p.c. w związku § 2 pkt 5 i 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

W apelacji skierowanej przeciwko wyrokowi w całości organ rentowy zarzucił naruszenie art. 1 ust. 8 ustawy z dnia 9 listopada 2012 roku o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, przez przyjęcie, że odwołujący nie byli informowani przez Zakład o konieczności zapłaty zadłużenia z decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności, w sytuacji, gdy wiedzę na ten temat posiadali, bądź mogli uzyskać przy zachowaniu należytej staranności, zapoznając się z treścią umów o rozłożeniu na raty i decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności, z których wynikało, że dotyczą one zadłużenia z innych okresów, tym samym zadłużenie z decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności nie zostało objęte umowami o rozłożeniu na raty, pozostaje więc do zapłaty.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołań oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za pierwszą i drugą instancję.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że umowa z dnia 27 marca 2015 r. zawarta pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. a M. B. w § 2 wyraźnie wskazywała zadłużenie jakiego dotyczy. Umowa podawała rodzaj ubezpieczeń, którego dotyczą rozkładane na raty należności na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy. Umowa podawała w stosunku do każdego z funduszy okres zadłużenia i wysokość zadłużenia. W przypadku ubezpieczenia społecznego był to okres od listopada 2011 r. do grudnia 2014 r., w przypadku ubezpieczenia zdrowotnego był to okres od listopada 2011 r. do grudnia 2014 r., w przypadku Funduszu Pracy był to okres od listopada 2011 r. do grudnia 2014 r. Kwoty zadłużenia odpowiednio wynosiły na poszczególne fundusze: 26.623,51 zł, 10.902,48 zł, 21.92,36 zł.

Umowa z dnia 18 marca 2015 r. zawarta pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. a S. B. (1) w § 2 także wyraźnie wskazywała zadłużenie jakiego dotyczy. Umowa podawała rodzaj ubezpieczeń którego dotyczą rozkładane na raty należności: ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Umowa podawała w stosunku do każdego z funduszy okres zadłużenia i wysokość zadłużenia. W przypadku ubezpieczenia społecznego był to okres od listopada 2011 r. do grudnia 2014 r., w przypadku

ubezpieczenia zdrowotnego był to okres od listopada 2011 r. do grudnia 2014 r., w przypadku Funduszu Pracy i Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych był to okres od listopada 2011 r. do grudnia 2014 r. Kwoty zadłużenia odpowiednio wynosiły na poszczególne fundusze: 26.814,49 zł, 6.694,56 zł, 660,84 zł.

Decyzje o przeniesieniu odpowiedzialności za zobowiązania spółki cywilnej (...), S. B. (1) z dnia 30 grudnia 2014 r. dotyczyły w przypadku M. B., S. B. (1) składek na:

- 1/ FUS za okres od grudnia 2008 r. do października 2011 r. w kwocie 6.826,82 zł oraz odsetek w kwocie 3.618 zł,
- 2/ FUZ za okres od grudnia 2008 r. do października 2011 r. w kwocie 1.253,62 zł oraz odsetek w kwocie 656 zł,
- 3/ Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2008 r. do czerwca 2009 r. i od lutego 2010 r. do października 2011 r. w kwocie 18,54 zł.

Treść umów o rozłożeniu na raty i treść decyzji pozwalała odwołującym na stwierdzenie, że umowy o rozłożenie na raty nie dotyczą zadłużenia objętego decyzjami o przeniesieniu odpowiedzialności. Wniosek taki nasuwa się po porównaniu okresów zadłużenia i wysokości zadłużenia, przede wszystkim okresów zadłużenia - decyzje dotyczą zadłużenia z okresu wcześniejszego - od grudnia 2008 r. do października 2011 r., umowy zaś dotyczą zadłużenia z okresu późniejszego od listopada 2011 r. do grudnia 2014 r. Podobnie inne pozostają kwoty zadłużenia z decyzji i z umów. W tym przypadku podanie precyzyjnie okresów zadłużenia i wysokości zadłużenia wyklucza przyjęcie, że odwołujący nie wiedzieli, że umowami o raty nie zostało objęte zadłużenie z umów o przeniesieniu odpowiedzialności lub posiadali uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że umowami o raty zostało objęte zadłużenie z decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności. Przeczytanie dokumentów pozwala na stwierdzenie bez żadnych trudności, że dotyczą one różnego zadłużenia. Odwołujący dysponowali tymi dokumentami, znali lub mogli zapoznać się z ich treścią, ale tego nie uczynili. W sytuacji, gdy odwołujący posiadali te dokumenty a ich treść pozwalała na stwierdzenie, że dotyczą innego zadłużenia nie można przyjąć, że Zakład niedostatecznie poinformował o zadłużeniu, które pozostaje do zapłaty jako warunek umorzenia. Tego obowiązku informacyjnego nie można w ten sposób, że mimo dokumentów wskazujących jednoznacznie na istnienie zadłużenia do spłaty, nieobjętego umową o raty, Zakład ma obowiązek dodatkowego jeszcze informowania o zadłużeniu do spłaty z decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności. Odwołujący posiadali dokumenty: umowy o raty, decyzje o przeniesieniu odpowiedzialności, z których wynikało, że zobowiązania objęte decyzjami nie są rozłożone na raty, ale nie zachowali zwykłej staranności, bowiem nie zapoznali się z treścią tych dokumentów. Jednocześnie, ponieważ dokumenty te podawały precyzyjnie okresy i wysokość zadłużenia, co pozwalało ustalić, że dotyczą różnych zobowiązań, Zakład miał podstawy do przyjęcia, że odwołujący posiadają informację jakie zadłużenie zostało rozłożone na raty, a jakie nie i podlega zapłacie w terminie 12. miesięcy. Obowiązku informacyjnego nie można rozumieć w taki sposób, że Zakład jest zobowiązany do powielania informacji o istniejącym zadłużeniu do spłaty, gdy taka informacja wynika już z dokumentów wcześniej przekazanych płatnikom, a brak świadomości co do tego po ich stronie wynika z niezapoznania się z treścią tych dokumentów. Z treści ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność wynika, że umorzeniu nie podlegają składki za pracowników. Decyzje o przeniesieniu odpowiedzialności dotyczyły tego rodzaju składek. W związku z tym odwołujący nie mieli podstaw do przyjęcia, że należności objęte decyzjami o przeniesieniu odpowiedzialności będą podlegały umorzeniu na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołań.

Za Sądem Okręgowym powtórzyć należy, że w myśl art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r. poz. 1551), na wniosek osoby podlegającej w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia

pozarolniczej działalności w rozumieniu art. 1 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych:

1/ która przed dniem 1 września 2012 r. zakończyła prowadzenie pozarolniczej działalności i nie prowadzi jej w dniu wydania decyzji, o której mowa w ust. 8,

2/ innej niż wymieniona w pkt 1

- umarza się nieopłacone składki na te ubezpieczenia za okres od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r. oraz należne od nich odsetki za zwłokę, opłaty prolongacyjne, koszty upomnienia, opłaty dodatkowe, a także koszty egzekucyjne naliczone przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego. Z kolei art. 1 ust. 6 ustawy przewiduje, że umorzenie należności, o których mowa w ust. 1, skutkuje umorzeniem nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy za ten sam okres oraz należnych od nich, za ten sam okres, odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Według art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej, warunkiem umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust. 13 pkt 1, niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust. 2, oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału ZUS, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Natomiast w ust. 13 art. 1 ustawy uregulowane zostało, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję o: 1/ umorzeniu należności, o których mowa w ust. 1 i 6 - po spełnieniu warunku, o którym mowa w ust. 10, z uwzględnieniem ust. 7, 11 i 12, lub 2/ odmowie umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6 - w przypadku niespełnienia warunku, o którym mowa w ust. 10, z uwzględnieniem ust. 7, 11 i 12. W rozpatrywanym przypadku ZUS wydał decyzję przewidzianą w art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy abolicyjnej.

W przedmiocie treści tzw. decyzji warunkowej ugruntowane w orzecznictwie są zapatrywania, iż prawidłowa decyzja określająca warunki umorzenia musi się składać z dwóch koniecznych elementów, tj. z ustalenia kwoty należności, o których mowa w art. 1 ust. 1 i 6 tej ustawy, czyli tych, które będą podlegać umorzeniu oraz z określenia warunków umorzenia, czyli ustalenia kwoty należności nieumarzalnych, wymagających spłacenia. W konsekwencji, decyzja wydana na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej bez określenia kwot należności niepodlegających umorzeniu, o których mowa w art. 1 ust. 10 ustawy, dotknięta jest brakiem, który czyni ją nieprawidłową (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 października 2017 r., II UZ 63/17, Legalis 1692173, z dnia 11 października 2016 r., I UZ 18/16, Legalis 1564915, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 28 listopada 2017 r., III AUa 252/17, LEX nr 2404612).

Ustawa abolicyjna weszła w życie w dniu 15 stycznia 2013 r. M. B. i S. B. (1) złożyli wnioski o umorzenie należności w trybie tej ustawy w dniu 15 stycznia 2015 r., a więc w terminie 24 miesięcy określonym w art. 1 ust. 4 ustawy. Wnioski dotyczyły całości zadłużenia za okres objęty ustawą - zatem za okres do dnia 28 lutego 2009 r.

Składając te wnioski płatnicy znali już swe zadłużenie wynikające z przeniesienia na nich odpowiedzialności za zobowiązania składkowe spółki cywilnej (...), której byli jedynymi współnikami, gdyż w dniu 5 stycznia 2015 r. potwierdzili odbiór decyzji ZUS z dnia 30 grudnia 2014 r. Decyzjami z dnia 30 grudnia 2014 r. Zakład przeniósł na nich odpowiedzialność za zobowiązania spółki, dotyczące składek na FUS i FUZ za okres od grudnia 2008 r. i od stycznia 2003 r. do października 2011 r. oraz na FP i FGŚP za okres od grudnia 2008 r. do października 2011 r.

W dniu 15 stycznia 2015 r. wspólnicy złożyli nie tylko wnioski o abolicję, ale i wnioski o rozłożenie na raty ich zadłużenia z tytułu składek. Zapewne wiedzieli, że mają zadłużenia bieżące, bowiem do grudnia 2014 r. nie płacili składek, a abolicją mogły być objęte tylko składki za okres do 28 lutego 2009 r. W uwzględnieniu wniosków o układy ratalne w marcu 2015 r. zawarli z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych umowy o rozłożeniu na raty należności na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od listopada 2011 r. do grudnia 2014 r. na kwoty: 26.623,51 zł, 10.902,48 zł, 2.192,36 zł - co do M. B. oraz 26.814,49 zł, 6.694,56 zł, 660,84 zł - co do S. B. (1).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych początkowo odmówił wszczęcia postępowania z wniosków o abolicję, gdyż nie były jeszcze prawomocne decyzje o przeniesieniu odpowiedzialności za zobowiązania spółki cywilnej. Po uprawomocnieniu się decyzji Zakład wznowił postępowanie i wydał decyzje warunkowe w dniu 19 lutego 2016 r. Decyzje te, doręczone M. B. i S. B. (1) w dniu 23 lutego 2016 r., wymieniały należności podlegające umorzeniu oraz wskazywały warunki umorzenia, jednak bez konkretnych kwot wymagających spłacenia w terminie 12. miesięcy. Decyzje te, w świetle powyższych rozważań, nie były prawidłowe. Bezsposornie jednak wnioskodawcy nie zaskarżyli tych decyzji. Bezsposornie też nie spłacili w terminie 12. miesięcy należności niepodlegających umorzeniu, toteż ZUS zaskarżonymi decyzjami z dnia 4 maja 2017 r. odmówił ubezpieczonym umorzenia należności wskazanych w art. 1 ust. 1 ustawy abolicyjnej. Należnościami niepodlegającym umorzeniu były składki objęte decyzjami o przeniesieniu odpowiedzialności za zobowiązania składkowe spółki, gdyż były to składki należne na ubezpieczenia społeczne pracowników, a te nie podlegają abolicji.

Sąd Okręgowy uznał, że istota problemu poddanego pod osąd w sprawie niniejszej ma związek z tym, czy M. B. i S. B. (1) mogli z treści umów ratalnych i decyzji z dnia 30 grudnia 2014 r. powziąć wiedzę, że decyzje o przeniesieniu na nich odpowiedzialności za zobowiązania spółki cywilnej nie dotyczą tych zobowiązań, które zostały objęte umowami ratalnymi. Wnioskodawcy twierdzili bowiem, że spłacając układy ratalne byli przekonani, że spłacają też należności z decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności za zobowiązania spółki.

Fakty są takie, że składki objęte decyzjami o przeniesieniu odpowiedzialności nie zostały rozłożone na raty. Składki objęte decyzjami o przeniesieniu odpowiedzialności dotyczyły zamkniętego okresu do października 2011 r., zaś układy ratalne dotyczyły okresu późniejszego, tj. od listopada 2011 r. do grudnia 2014 r. (wnioski o rozłożenie na raty złożone w styczniu 2015 r., układy ratalne objęły wymagalne składki do grudnia 2014 r.). Nawet pobieżne porównanie treści decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności oraz umów ratalnych nie pozostawia wątpliwości, że okresy w nich wskazane nie pokrywają się co do żadnego miesiąca. Układy ratalne dotyczyły składek za dalszy okres. Zupełnie inne były też kwoty objęte układami ratalnymi oraz wymienione w decyzjach z dnia 30 grudnia 2014 r.

Sąd Okręgowy zmieniając zaskarżone decyzje przyjął, że skoro decyzje warunkowe nie wymieniały kwot należności niepodlegających umorzeniu, to istotne są okoliczności, które zaistniały w okresie 12. miesięcy od uprawomocnienia się decyzji warunkowych. W tym czasie odwołujący zawarli umowy o rozłożeniu należności na raty i je realizowali. Sąd uznał za usprawiedliwione okolicznościami mylne przekonanie wnioskodawców, że realizując układy ratalne uregulują także te należności (niepodlegające umorzeniu), których spłata była warunkiem umorzenia należności podlegających abolicji, przy czym należnościami niepodlegającymi umorzeniu były składki wymienione w decyzjach o przeniesieniu odpowiedzialności za zobowiązania spółki. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie jest to stanowisko trafne.

M. B. i S. B. (1) zostali poinformowani w treści decyzji warunkowych z dnia 19 lutego 2016 r., że w ciągu 12. miesięcy od uprawomocnienia się tych decyzji mają obowiązek zapłaty należności niepodlegających umorzeniu. Jednocześnie pismami z dnia 19 lutego 2016 r. Zakład poinformował wnioskodawców o warunkach zawarcia układów ratalnych, wskazując także na możliwości i źródła uzyskania szczegółowych informacji w tym przedmiocie. Racjonalnie myślący płatnicy, choćby wobec treści tego pisma nie mogli uważać, że układy ratalne, które zawarli rok wcześniej (w marcu 2015 r.) obejmują wszystkie składki, skoro organ rentowy zaproponował im rozłożenie na raty należności, które nie podlegają umorzeniu. Umowami ratalnymi z marca 2015 r. zostały bowiem rozłożone na raty płatności składek na indywidualnych kontach płatników. Natomiast decyzje o przeniesieniu odpowiedzialności za zobowiązania składkowe spółki dotyczyły składek za pracowników i te składki nie zostały rozłożone na raty. Wnioskodawcy po otrzymaniu pisma z dnia 19 lutego 2016 r. nie dołożyli starań o zawarcie umowy ratalnej co do tych należności.

Zupełnie bezpodstawne i nacechowane naiwnością są twierdzenia odwołujących, iż uważali, że wcześniejszy układ ratalny obejmuje wszystkie składki, przy czym gdyby przedsiębiorcy poddali choćby pobieżnej lekturze doręczone im decyzje ZUS, wiedzieliby, które składki i za jaki okres są objęte układem ratalnym, a które winny być spłacone w terminie 12. miesięcy od uprawomocnienia się decyzji z dnia 19 lutego 2016 r. Tymczasem, mimo że wnioskodawcy dysponowali tymi dokumentami, znali lub mogli zapoznać się z ich treścią, nie uczynili tego. Odwołujący wprost przed Sądem Okręgowym przyznali, że nie czytali umów i decyzji. W tej sytuacji nie do zaakceptowania jest rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji stwierdzające brak podstaw do odmowy umorzenia należności podlegających abolicji z tej przyczyny, że decyzje warunkowe nie wymieniały kwot należności niepodlegających umorzeniu. Postawa odwołujących, którzy uważali, że zawarte rok przed wydaniem decyzji warunkowych układy ratalne obejmują wszystkie należne od nich składki niepodlegające umorzeniu, skłania do tezy, że przy takich przekonaniach wskazanie kwot należności niekonieczne cokolwiek by zmieniło. Płatnicy nie podjęli niezbędnych starań w celu ustalenia swego położenia po wydaniu decyzji warunkowych, także gdy otrzymali pisma z ZUS z dnia 26 stycznia 2017 r., w których Zakład przypomniał o konieczności zapłaty należności niepodlegających umorzeniu.

Powyższe okoliczności prowadzą do uznania, że odwołujący nie wykazali się należyłą dbałością o własne życiowo ważne sprawy. Decyzji warunkowych nie podważali. Jako przedsiębiorcy, z uwagi na profesjonalny charakter działalności gospodarczej, powinni wykazać się odpowiedzialnym zachowaniem, respektującym przepisy prawa i należyłą starannością w dbałości o własne interesy. Bezspornym w sprawie jest, że z dniem 24 marca 2017 r. upłynął termin 12. miesięcy na uregulowanie należności niepodlegających umorzeniu, odwołujący nie spłacili zadłużenia niepodlegającego umorzeniu, toteż bezsprzecznie uchybili terminowi z art. 1 ust. 11 ustawy abolicyjnej i w tym aspekcie prawidłowe są odmowne decyzje ZUS z dnia 4 maja 2017 r. Termin określony w art. 1 ust. 11 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność jest terminem zawitym prawa materialnego, który nie podlega przywróceniu ani przedłużeniu.

Zgadzać się z poglądem, że brak skonkretyzowania kwot zaległości nieobjętych abolicją w ramach decyzji warunkowych czynił rozstrzygnięcia niepełnymi to, w ocenie Sądu Apelacyjnego, płatnicy winni wykorzystać wszelkie instrumenty prawne celem pozyskania wiedzy o zakresie istotnych dla nich okoliczności. Należności niepodlegające umorzeniu stanowią składki obciążające beneficjenta ustawy abolicyjnej jako płatnika. Ich wysokość powinna być znana każdej osobie prowadzącej działalność gospodarczą, bowiem wynika to z treści deklaracji, które płatnicy mają stosownie do ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych składać w ustawowych terminach pod sankcją odpowiedzialności karnej (art. 98 ust. 1 pkt 6 ustawy). Obowiązek prowadzenia dokumentacji obejmującej listę wypłaconych pracownikom wynagrodzeń przewiduje także przepis § 8 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie zakresu prowadzenia przez pracodawców dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz sposobu prowadzenia akt osobowych pracownika (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 894). Płatnicy dbający o prawidłowe składanie deklaracji składkowych, posiadający deklaracje (...) i (...), mogą do nich sięgnąć, by ustalić wysokość zobowiązań. Nawet przy braku dostępu do deklaracji, wyliczenie należności jest nieskomplikowane przy posłużeniu się programem (...). Nie ma też żadnych przeszkód w zwróceniu się do organu rentowego o udzielenie stosownych informacji. Płatnik może też wystąpić o wydanie przez organ rentowy, w trybie art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy systemowej, decyzji określającej wysokość zaległych składek, przy czym wsparciem dla żądania wydania takiej decyzji, otwierającej 12. miesięczny termin do złożenia wniosku o umorzenie należności składkowych, jest art. 1 ust. 5 ustawy abolicyjnej. W rozpatrywanej sprawie starania ubezpieczonych nie musiały być nawet tak daleko idące, gdyż wysokość zadłużenia została wprost określona w decyzjach o przeniesieniu odpowiedzialności za zobowiązania spółki cywilnej.

Wnioskodawcy nie podjęli żadnych działań aby spełnić warunek, o którym organ rentowy poinformował w decyzjach, choć nie wskazał konkretnych kwot. Pamiętać trzeba, że ustawa abolicyjna skierowana została głównie do osób, które w latach 1999-2009 popadły w spiralę zadłużenia, uniemożliwiająca im spłatę zobowiązań składkowych. Z jednej strony stworzyła ona warunki do wyjścia dłużników z trudnej sytuacji w jakiej się znaleźli wskutek posiadania zadłużenia, cały czas powiększającego się o zobowiązania akcesoryjne, z drugiej zaś strony, odbyło się to kosztem rezygnacji ze składek należnych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, co ma wpływ na

wysokość świadczeń z ubezpieczenia społecznego, jak również prawo do świadczeń. Skutki tej ustawy przełożyły się na zatem na budżet oraz na przyszłe uprawnienia samych ubezpieczonych. Ustawa wchodząc w życie w dniu 15 stycznia 2013 r. przewidywała 24. miesięczny termin do wniosków o umorzenie należności oraz 12. miesięczny termin do spłacenia należności niepodlegających umorzeniu od uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia. W praktyce, postępowania na wniosek płatników składek, którzy po wejściu w życie złożyli wnioski o zastosowanie względem nich ustawowej abolicji, a następnie podjęli rzeczywiste działania w celu skorzystania z ustawy, zostały już odlegle zakończone z pozytywnym skutkiem, często związanym z koniecznością pewnych wyrzeczeń po to, aby spłacić w określonym terminie należności niepodlegające umorzeniu. W żadnym razie nie jest uzasadnione uprzywilejowywanie takich płatników, którzy swobodnie potraktowali swój obowiązek w zakresie spłaty zobowiązań niepodlegających umorzeniu, choć informacja o warunkach umorzenia zaległości została im podana i decyzji warunkowych nie zakwestionowali. Nie jest możliwe, aby tacy płatnicy uzyskali kolejny termin do spłaty koniecznych zobowiązań, także z perspektywy celu abolicji. W rozpatrywanej sprawie wnioskodawcy nie dokonali spłaty niepodlegających umorzeniu należności, bez uważnego zapoznania się z treścią decyzji warunkowych oraz kierowanych do nich pism. Ustawa abolicyjna miała na celu pomoc dłużnikom, ale na ściśle określonych w niej warunkach. Według jej założeń, to na dłużniku-przedsiębiorcy spoczywał ciężar wykazania się należyłą starannością przy wypełnieniu tych warunków, jako koniecznych do skorzystania z dobrodziejstwa abolicji, gdyż ustawodawca nie przewidział możliwości przywrócenia wskazanych w ustawie terminów.

Stwierdzając powyższe Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację organu rentowego i orzekł reformatoryjnie przez oddalenie odwołań - art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego ZUS za drugą instancję Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 w związku z § 2 pkt 5 i 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.).